

Durmuş Hocaoğlu

Bozkurt, Ergenekon, Filodoksa ve Gerçekler: II

Yeniçağ, "Analiz", 30 Haziran 2006, Cuma., s.12
"Analiz" Sıra No: 412; 2006-074; Haziran-13

YENİÇAĞ

Bilindiği üzere, Kök-Türk kitâbelerinde Kozmogoni (Kâinat'ın yaratılışı), İnsan'ın yaratılışı ile ilişkilendirilerek, "yukarıda mavi gök, aşağıda yağız yer yaratıldığında ikisinin arasında insan yaratılmış" denmektedir. ["Üze Kök Tengî asra Yağız Yer kılıntukda ekin ara kişi oğlu kılınmış"]^[1]. Bu mes'eleye temas eden Jean-Paul Roux, İlk İnsan mevzûunda, eski Türklerin kendilerine bir hayvan seçtiklerini belirtmekte ve ilk ve kaba bakışta aykırı görünecek olan bu durumu, "mağara" figürü ile birlikte ele alarak bütün hayvanlar içerisinde Kurd'un özel bir yeri olduğunu, Dişi Kurt efsânesi ile birlikte değerlendirerek şöyle açıklamaktadır:^[2]

"Ata hayvan temasına Altay toplumlarında çok sık rastlanır. Hatta bu toplumların hiçbiri atalarından bir insan olarak söz etmezler derken abartmış olmayız. Genelde ata, bir hayvandır, bazen de bir ışık huzmesi (ki bu ışık bile hayvan şeklindedir) bazen bir bitki hatta bir madendir. Ata olarak kabul edilen bütün hayvanlar içinde kurdun ayrı bir yeri vardır."

"Nispeten daha az rastlanan mağara teması zaman içinde doğrulanır ve simgesi açık ve nettir. İn veya mağara, döl yatağını simgeler. Nitekim yakın zamana ait bir efsanede (XIV. yüzyılda Mısır'da derlenmiş) Türkler varoluşlarını şöyle anlatırlar: "Çin sınırındaki bir mağaraya sular dolar ve suların oraya sürükledikleri kil etkisiyle çukurdaki kalkıp canlanır". Hayvan atadan söz etmeyen bu metinde hayvanın yerini su alır ve bu da bize Çinlilerin aktardığı efsanede genç Hiyong-nu'nun bataklığa atılmasının bir rastlantı olmadığını düşündürür: Dinler tarihinde, su ekseri doğumu veya yeniden doğuşu sağlayan güç olarak kabul edilmektedir."

"Bu durumda, ata dişi kurt efsanesini Bumin ve İstemi Kağan'ın oldukça karmaşık şekildeki doğuşlarını anlatan yazıtlardan ayırmak mümkün değildir. Bunlarda ulusun varoluşunun aynı zamanda hükümdarın doğuşu ve özelliği olduğu sık sık vurgulanır. Hükümdar "Ben ki Gökten gelen ve Göğe benzeyenim" diye buyurmakta ve eklemektedir: "Ben ki Gök'le türdeş ve Gök tarafından var edilenim". Yüzeysel olarak bakıldığında burada çözümlenemez bir çelişki olduğu muhakkak. Ama öteki Altay toplumlarıyla paralellikler kurmak istersek metin gözümüzün önünde daha da netleşir: Orta Asya'daki "mucizevî doğumlar" teması ile ilgili olarak yaptığım ayrıntılı incelemeden yola çıkarak **ata hayvanın Gök-Tanrı'nın bir aracısı olduğunu ileri sürebilirim**. Atası insan-olmayan insan elbette ki Gökten gelmektedir. Bu konuya oldukça özel bir örnek vereceğim: *Moğolların Gizli Tarihi'nde* Cengiz Han'ın atasının "Börtçe Çino" olduğu (gökten gelen kutsal bozkurt) ve yukarıdan Gökten ulu (en - üstün) bir görevle gönderildiği anlatılır. Bumin, İstemi, Bilge Kağanlar ve Tu-kiu hanedanının öteki prensleri "Gök'le türdeştirler", "Gökten gelirler", çünkü dişi kurdun oğullarıdır."

Görülmede olduğu gibi, Kurd'un, haddi zâtında, hayli rafine bir tek tanrı inancına sâhip olduğu söylenebilecek Kök-Türkler'de bir put, bir totem olarak algılandığını söylemek zorlanmayı gerektirmekle beraber, onların antropolojilerinde son derece önemli, kutsallaştırılmış, sembolik bir merkezî rolü bulunmakta olduğu âşikârdır; Kurt, burada,

alelâde bir hayvan olmaktan çıkmakta, Gök'ü ve Yer'i yaratan Kök-Tengri[3] ile İnsan arasında mutavassıt bir rol üstlenmektedir.

[1] Orhon Kitabeleri (Kül Tekin)., Doğu: 1 ve, Bilge Kağan., Doğu: 2. [Bkz: T. Tekin., *Orhon Yazıtları*., TDK Yay., Ankara 1988., s.8-9 ve s.36-37]. [2] Jean-Paul Roux., “VII. ve VIII. Yüzyıllarda Orhun Türklerinin Dinî İnanışları”, s.271-272. [3] Kök-Tengri kavramının da, bugün bulunduğumuz noktada sâhip olduğumuz inanç ve fikirlerle geriye dönük olarak değerlendirilmesinin, bütün tarih analizlerinde ciddî bir problem olan anakronizm olacağına dikkat edilmesi durumunda, Kök-Türklerin bu kavram ile, ilâhlaştırılmış somut bir göğü değil, soyutlaştırılmış, Gök gibi her yerde, ezeli-ebedî, lâyemut ve “bir” olan bir Tanrı'yı ifâde ettikleri anlaşılabilir.

